

Jak Wolfowitzova doktrína formovala Putinův výhled

NI nationalinterest.org/feature/how-wolfowitz-doctrine-shaped-putin-s-outlook-206225

18. února 2023

Uplynul rok od doby, kdy Rusko překročilo hranici s Ukrajinou, a studená válka, omezená na literaturu dvacátého století, se znovu vrátila a Západ krvácející Rusko přes nárazníkový stát. Válka nebyla o zabránění kanibalizaci Ukrajiny do Ruska. Válka je spíše o udržení americké dominance v evropském velitelství Spojených států (EUCOM).

Wolfowitzova doktrína, pojmenovaná po tehdejším americkém náměstkovi ministra obrany Paulu Wolfowitzovi, byla prozrazena do *The New York Times* v roce 1992. Jádro této politiky podtrhovalo americkou nadvládu za každou cenu v postsovětském světě a „dusání soupeřů, ať jsou kdekoli“. se může objevit." Vedení USA by navíc považovalo obranné dohody za základní kámen své politiky a neúmyslně by prostřednictvím smluv monopolizovalo globální obchod se zbraněmi. Navíc by to spojencům zabránilo ve vývoji jejich obranných systémů a zvýšilo by závislost na hardwaru vyrobeném v Americe. Konečně interoperabilita vytvořila základ pro sloučení konkurenčních frakcí v rámci NATO.

Pokud to všechno zní povědomě, jak by mělo, pak je nezbytné pochopit, kdy se tato doktrína zformovala, jak vznikla a proč stále formuje názory mnoha jednotlivců na Západ – včetně ruského prezidenta Vladimira Putina.

Pád SSSR a nedodržený slib

Vítězství Spojených států proti Sovětům položilo základy Wolfowitzovy doktríny. Za prvé, vyhnání Sovětů z Afghánistánu, kvůli pákistánskému taktickému použití partyzánské války, pomohlo vysát sovětskou ekonomiku a SSSR k jeho kolapsu v roce 1991. Za druhé, vlastní vítězství Spojených států nad Saddámem Husajnem prostřednictvím „vyladění“ války ve stejném roce, umožnila Washingtonu předvést svou nejvyšší vojenskou sílu, získat zpět ztracenou hrdost po porážce ve Vietnamu a znovu vybudovat důvěru svých spojenců.

V souvislosti s tím Wolfowitzova doktrína stanovila, že Spojené státy mohou umlčet a integrovat dvě bývalé velké mocnosti, Německo a Japonsko, „do systému kolektivní bezpečnosti pod vedením USA a vytvoření demokratické zóny míru“. Na druhou stranu s Ruskem se zacházelo jinak – země vypadla z radaru. Jako geopolitický konkurent se v očích Západu stala bezvýznamnou, protože její gesta mírových nabídek byla odmítnuta a záruky, které jí byly dány ohledně rozšiřování NATO, propadly.

Záznam zápisu , odtajněný a zveřejněný Národním bezpečnostním archivem, líčí setkání Michaila Gorbačova a ministra zahraničí Jamese A. Bakera III v Moskvě. Baker slíbil, že NATO se za žádných okolností nerozšíří. Dále pokračoval a prohlásil, že „NATO je mechanismus pro zajištění americké přítomnosti v Evropě... Chápeme, že pouze pro Sovětský svaz, ale pro ostatní evropské země... je důležité mít záruky, že pokud si Spojené státy udrží svou přítomnost v Německu v rámci NATO, nerozšíří se ani píď současné vojenské jurisdikce NATO; východním směrem... sjednocení Německa nepovede k rozšíření armády NATO na východ.“

Na stejně schůzce Gorbačov Bakerovi navrhl, že po rozpadu Sovětského svazu již není potřeba NATO a nově vytvořenému Rusku je dovoleno vstoupit do NATO. Baker to odmítl jako „sen“. Když se však Boris Jelcin dostal k moci, také navrhl vstup do NATO a udělal

krok dále tím, že členství v NATO označil za „politický cíl Ruska“. V roce 1994 Rusko podepsalo program NATO Partnerství pro mír, jehož cílem bylo překlenout propast mezi těmito dvěma subjekty a vést k cestě ke členství v NATO.

Když si Spojené státy uvědomily své privilegované postavení nesporné velmoci, vrátily se k Bakerovu slovu. Koneckonců, tyto „záruky“ byly dány Sovětskému svazu – nikoli Rusku. Spojené státy využily této techniky a na Washingtonském summitu v roce 1999 prosadily, aby země bývalé Varšavské smlouvy – jako Polsko, Československo a Maďarsko – vstoupily do NATO. Rusko bylo proti začlenění, ale kromě symbolického reptání nemohla Moskva nic dělat, aby takovému snažení zabránil. Nástupnický stát mocného Sovětského svazu mu nebyl rovnocenný, a proto nebyl považován za dostatečně důležitý, aby se zapojil do globálního rozhodování. Navzdory své zmenšené velikosti a sféře vlivu bylo Rusko stále považováno za klíčového hráče v mezinárodních záležitostech.

Putinův výstup a konec trpělivosti

V roce 2000, tři týdny před svým nástupem do prezidentského úřadu, poskytl mladý a odvážný Vladimir Putin rozhovor BBC David Frost. Svůj záměr upřesnil: „Rusko je součástí evropské kultury a svou zemi nepovažuji za izolovanou od Evropy. Rusko je součástí evropské kultury. A neumím si představit svou vlastní zemi izolovanou od Evropy a toho, co často nazýváme civilizovaným světem. Takže je pro mě těžké představit si NATO jako nepřítele.“

Když došlo k útokům z 11. září, poskytlo to Putinovi příležitost dokázat, že Rusko je ochotno zapojit se se Západem do jeho boje proti terorismu, protože podobné problémy související s bezpečností vidělo v Čečensku. Ruská rozvědka spolupracovala s počáteční americkou fází invaze do Afghánistánu poskytováním klíčových logistických, topografických a městských vstupních bodů dat do Afghánistánu, zejména oblastí v Kábulu a jeho okolí. Putin také ovlivnil bývalé středoasijské státy, aby otevřely zásobovací cesty do

Afghánistánu pro válku proti terorismu George W. Bushe. Spojené státy toto gesto nikdy nerekipročně ani ocenily, protože přesáhly a založily základny v Uzbekistánu a Kyrgyzstánu. Amerika se etablovala na ruském dvorku,

Navzdory těmto přátelským snahám a Putinovu nestandardnímu uvažování však NATO a Spojené státy nemohly ztratit svou mentalitu studené války – aliance tlačila ještě agresivněji svou expanzi. V roce 2004 získalo členství v NATO sedm zemí – Bulharsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko. Aliance se nejen vzdálila více než „palec“ od Německa, proti tomu, co slíbil Baker, ale nyní stála pevně na prahu Ruska. George Kennan, bývalý americký velvyslanec v Sovětském svazu a architekt zdržování, sám odmítl myšlenku rozšíření NATO a varoval před jeho možnými důsledky. Tvrdil, že tato „fatální chyba“ by mohla „podnítit nacionalistické, protizápadní a militaristické tendence v ruském mínění“.

Bod zlomu nastal v roce 2007, kdy Putin ztratil trpělivost s arogancí, kterou projevovali jeho západní protějšky. Na mnichovské bezpečnostní konferenci Putin prohlásil, že si myslí, že „je zřejmé, že rozšiřování NATO nemá žádnou souvislost s modernizací Aliance samotné nebo se zajištěním bezpečnosti v Evropě. Naopak, představuje vážnou provokaci, která snižuje míru vzájemné důvěry. A máme právo se ptát: proti komu je toto rozšíření určeno? A co se stalo s ujištěními našich západních partnerů po rozpuštění Varšavské smlouvy? Kde jsou ta prohlášení dnes? Nikdo si je ani nepamatuje.“

Důsledky

Postoj Ameriky nepřiznávající Rusku důstojný paritní status Putina jen dále rozhořčil. Spolu s velkou částí ruské politické elity mohl dospět pouze k závěru, že Spojené státy nemají v úmyslu spolupracovat s Ruskem odpovědným a uctivým způsobem. Kreml si uvědomil, že Washington nedělá nic víc, než že provádí plán určený v roce 1992 vnutit světu svou vůli a „dusit soupeře, ať se objeví kdekoli“.

To by v Putinově mysli dále potvrdily americké akce na Ukrajině, vměšování se do politických záležitostí země a vytyčování cesty pro zemi k případnému vstupu do NATO a Evropské unie. Tam a zpět mezi oběma stranami vedly k Euromajdanské revoluci, která v podstatě vytvořila věčné rozdělení v ukrajinské politice, které se rok od roku jen prohlubovalo.

Z Putinovy perspektivy byla invaze na Ukrajinu v roce 2022 jedinou možností, jak dát transatlantické alianci signál, že Rusko je nyní v ekonomické a geostrategické pozici čelit jakékoli další expanzi – že Moskva si pamatuje, jak nedodržené sliby Baker dal Gorbačovovi, že linie má byla zatažena do písku a Wolfowitzova doktrína se nebude dále rozvíjet.

Sameed Basha je obranný a politický analytik s magisterským titulem v mezinárodních vztazích z Deakin University v Austrálii. Specializuje se na asijsko-pacifickou regionální dynamiku a konfliktní a bezpečnostní studia. Tweetuje na [@SameedBasha](https://twitter.com/SameedBasha) .

Obrázek: Shutterstock.